

אילו אקדיש אשפה לבדק הבית (545) האם

לאו, מי לית בה מעילה? ! ולמה יצאו מידי

הם להקדש לא פחות מאשפה?

אבל, הקשו האחרונים, הרמב"ם פסק במפורש [שם בהלכות ערכין], דקדשי בדק הבית הם בכלל העמדה והערכה. אם כן, חוזרת הקושיא על הרמב"ם, הרי במיתתם אינם שווים כלום, אפילו לא כאשפה, הואיל ואינם ראויים להעמדה וההערכה, ולמה סובר הרמב"ם [לפי הברכת הזבח, וכפשטות לשונן] שמועלים בהם כשמתו?

ותירץ הגר"ח [בספרו על הרמב"ם שם], שהרמב"ם סובר, שרק בקדשי מזבח [או בקדשי קדושת דמים למזבח] שייך לומר שאם מתו יצאו מידי מעילה, הואיל ועיקר קדושתן הוא "למצותן", ולכן, כשמתו ואינם ראויין למצותן פקעה מהם קדושתם, ואינם מ"קדשי ה'", ואין בהם מעילה,

מה שאין כן, בקדשי בדק הבית, כל קדושתם הוא מפני שהם קנינים של הקדש. לפיכך, לא שייך לומר בהם שבמיתתם נעשית מצותן ופקעה מהן קדושתן, כיון שמכל מקום קנין גבוה הם.

והגר"ז [במכתב בסוף ספרו על הרמב"ם] נשאל על הגר"ח, שדבריו נסתרים, מגמרא מפורשת במסכת פסחים [כט א], ושם נאמר שאין מועלין בחמץ של הקדש בפסח, משום שאינו ראוי לפדיון, עיין שם בסוגיא, ושם בודאי מדובר בקדשי קדושת דמים? וכן תמה בגליונות חזון איש על חידושי רבינו חיים הלוי.

וכתב הגרי"ז, מה שאין מועלין בחמץ בפסח של הקדש, הוא משום שאינם שוים פרוטה כמו שכתבו התוס' בכריתות [מובא בהערה 5], ולא משום שפקעה מהם קדושתם בעת איסורם בהנאה.

אבל עדיין יש לעיין, אם כן, קדשים שמתו, גם כן אינם שוים כלום לדברי הרמב"ם, הסובר שאינם נפדים הואיל ואינם בהעמדה והערכה?

וכתב הקהלות יעקב [סימן ו] על פי דברי האחיזרז [חלק יורה דעה סימן מ"ו], וכן כתבו התקנת עזרא, שחילוק גדול יש בין חמץ בפסח לבין קדשים שמתו ואינם בני העמדה והערכה. כי חמץ בפסח, אינו שוה כלום אף אם הוא של חולין, מחמת איסורו בהנאה, הלכך אין לו שום שווי, ואף כשימעל ויצא לחולין [כדין קדשי בדק הבית היוצאים לחולין על ידי מעילה] גם כן לא יהיה שווה כלום, הלכך אין מועלין בו. מה שאין כן קדשים שמתו, שכל חסרונם וחוסר שוויים הוא מפאת הקדשם, ואילו לא שהיו מוקדשים, היו שוים. הלכך, אי אפשר לומר שמתוך מעלת קדושתם ייגרם היותם מחוסרי שווי, ובעקבות זאת לא תהיה להם מעילה! ועיין באור שמח [פרק ה מהלכות מעילה הלכה י].

וגמרא שם בפסחים מוכח, שדין "אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים" שייך גם בקדשי בדק הבית. כגון: טריפה [שישנה בהעמדה והערכה]. ואם כן, מקשים התוס': בשלמא אשפה, מועלים בה, מפני שיש בה שווי להקדש הואיל ויש לה פדיון. אבל בהמות קדשי בדק הבית, שאין פודים אותן להאכילן לכלבים, אם כן, אין להם שווי, ולמה רצתה הגמרא לומר, שמועלין בהם.

ותירצו התוס' [על פי השיטה מקובצת]: יש להבדיל בין קדשי מזבח לקדשי דמים. קדשי מזבח, אין פודין אותן להאכילן לכלבים מן התורה, הלכך, דין הוא שאין פודין אותן גם לצורך שאר הנאות. מה שאין כן, קדשי קדושת דמים, שכל האיסור לפדותן הוא מדרבנן, משום בזיון קדשים, הלכך, רק לאכילת כלבים, אינן נפדין, אבל לשאר הנאות, נפדין. לפיכך, אמרה הגמרא שמועלין בהם, כי יש להם שווי להקדש להימכר לצורך שאר הנאות.

545. גירסת השיטה מקובצת.